

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

L. XIV, 10

EL VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA

5. 7. 1967

BOŽJE LJUDSTVO

Franc Sodja

Drugo poglavje Konstitucije o Cerкви obrača pogled od zgolj juridičnega pojmovanja Cerkvne v globinsko gledanje in odpira teologiji nova obzorja. Če je Cerkev vesoljni zakrament, je njeno zunanje "znamenje" res znamenje nevidnega življenja milosti.

Vsi smo deležni Kristusovega duhovništva, ta participacija je pasivna in aktivna, dasi je treba ločiti splošno duhovstvo vseh od zakramentalnega duhovništva. Vsi kot celota pa smo nenehna pričujočnost mističnega Kristusa, ki s svojo eshatološko usmerjenostjo prav v tej ideji božjega, izvoljenega, misijonskega ljudstva izgublja nimb triumfalizma in konkvistadorstva ter se Cerkev vedno bolj živo zaveda, da je potnica in služabnica. Rahner upravičeno opozarja, kako je vedno manj na mestu preštevanje "članov", primerjanje statistik, kajti kdo more premeriti, do kam sega delovanje "vesoljnega zakramenta" in kje vse so "anonimni kristjani".

Na tej stvarnosti, ki jo v drugem poglavju Konstitucija čudovito začrtava, je mogoče graditi teološko harmonijo med aksiomom sv. Ciprijana: "Extra Ecclesia nulla salus - Izven Cerkvne ni zveličanja" in pa med dejstvom, da je prav ta Cerkev konkretizacija vsezveličavne božje volje.

Iz tega izhodišča je koncil utrl pot do nekatoliških krščanskih skupin, načel problem, kako so celo poganska verstva "Peidagogos eis Hriston", prvokrat v imenu Cerkvne povedal, da je pripadnost Cerкви lahko popolna, lahko nepopolna (incorporatio, coniunctio, ordinatio) in da je možno dejstvo, ko je človek, katerega krst ni vpisan v katoliških maticah, bližje milostnemu življenju Cerkvne kakor katoličan, ki je morda celo ponosni predstavnik katolicizma, pa stalno v smrtnem grehu.

Na tej nadnaravni stvarnosti bazira ves cerkveni dialog. V to poglavje božjega ljudstva so zajeti daljni dokumenti: o misijonskem poslanstvu Cerkvne, o nekrščanskih verstvih, o ekumenizmu, o svobodi vesti.

Cerkev je postavljena v zgodovino božjih načrtov. Ideje Konstitucije niso dokončna dognanja, pač pa izhodišče za teološka razglabljanja. Že te osnovne osvetlitve pa niso razbistrile le pogleda na Cerkev, ampak tudi utrdile eksistenco vsakega kristjana.

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

Teološki odsek

Peti kulturni večer bo v soboto 15. julija 1967 ob sedmih v mali dvorani Slovenske hiše s predavanjem

BOŽJE LJUDSTVO

Predaval bo gospod **Franc Sodja CM**

JUBILEJ CELOVŠKE SLOVENSKE GIMNÁZIJE

Slovenci v Celovcu so v nedeljo 29. maja doživeli velik praznik. Nad 1500 koroških Slovencev se je zbralo popoldne v veliki dvorani celovške Delavske zbornice na tradicionalno zaključno akademijo, ki jo vsako leto v zadnjih tednih šolskega leta priredijo dijaki državne gimnazije za Slovence v Celovcu. Letošnja prireditev je bila še posebno slovesna, saj je veljala desetletnemu obstoju edine slovenske srednje šole na Koroškem. Udeležili so se je tudi uradni zastopniki vladnih deželnih in šolskih oblasti. O nastanku gimnazije in o njenem razvoju je imel uvodni govor ravnatelj dr. Tischler. Zastopnik deželnega glavarja je pa uvodoma priznal velik pomen zavoda ter izjavil, da bo kmalu ugodno rešeno vprašanje zemljišča za novo poslopje slovenske gimnazije. Zelo bogat je bil spored — dijaki so pokazali prezez kulturnovzgojnega dela. Deseti letnik se je zaključil z lepim dokazom žilavosti slovenstva na Koroškem: danes ima gimnazija 400 dijakov v petnajst razredih in ob koncu letošnje mature bo številka absolventov dosegla 80 (po 3 maturah).

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

Pred izidom

Vinko Brumen

ISKANJA

Zbirka esejev, 281 strani

(Delo je prejelo Velikonjevo literarno nagrado SKA za leto 1965.)

Tiska se

MEDDOBJE X, št. 1-2

Kulturni večer 19. avgusta pripravlja s sodelovanjem režiserja N. Jeločnika

pesnik France Papež,
ki bo predstavil svojo

najnovejšo poezijo

Šesti kulturni večer bo v soboto 5. avgusta 1967 ob sedmih v mali dvorani Slovenske hiše. Predaval bo g. dr. Mirko Gogala.

IZŠLO

Alozij Geržič

PREGLED SVETOVNE KNJIŽEVNOSTI

str. 71

Izredna izdaja založbe
Slovenske kulturne akcije

Kupiti jo morete v pisarni SKA in pri Dušno-pastirski pisarni Ramón L. Falcón 4158

VSEM, ki so prejeli vabila in pole z vprašanji za anketo, pa še niso odgovorili, sporočamo, da je rok za odgovore podaljšan do konca avgusta 1967. Ko se zahvaljujemo tistim, ki so že odgovorili, prosimo, da bi pohiteli še ostali. — Če pa kdo mogoče vprašalnih pol ni prejel, naj sporoči naši pisarni SKA, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires.

CORREO ARGENTINO SUC. 6	TARIFA REDUCIDA
	CONCESION 6228 R. P. I. 910730

Jevtušenko je za romanje Pavla VI v Fatimo izvedel v Parizu in je od tam na drn in strn čez Madrid hitel v Fatimo. V španski prestolnici se je moral ustavititi za dva dni, da je prejel potno dovoljenje za vstop v Portugalsko. Madridski literarni krogi so prosili pesnika za javen nastop, kjer bi bral svoja dela, ki bi bila sproti podana tudi v prevodu. Ker se ni vedelo, kakšen bo odmev pri oblasteh, so nastop organizirali v kapucinskem samostanu. Pesnika je prišla poslušat cela redovna družina in seveda je bila dvorana premajhna, da bi mogla sprejeti vse poslušavce, ki so mogli potem slediti sporedu pred zvočniki po hodnikih samostana. Uspeh je bil izreden in je najbolj zagrabil pesnitev „Dečko Tar“, kjer pesnik opisuje trpljenje ruskega desetletnega otroka v pesteh vojnih grozot v letu 1944. — Prireditelj je toliko vplivala na madridsko javno mnenje, da oblasti niso imele nič proti, da je Jevtušenko potem recital svoje pesmi na javni prireditvi, nakar je odhitel v Lizbono. Tudi madridski časnikarji so ga vpraševali, zakaj odhaja na romanje. Odgovoril je: „Od blizu bi rad spoznal čustvovanje in ozračje stotisočih vernikov in želim biti tudi navzoč pri papeževih molitvah za mir.“

— O kameleonih: „Seveda vsi ne morejo imeti razumevanje za njihovo početje, za beat glasbo in dolge lase. Med njimi so tudi koprski šolniki. Fantom so povedali, da morajo v šolo lepo ostriženi in da je treba najprej opraviti vse za šolo, potem pa šele udarjati po strunah. Fantje pa imajo glasbo bolj radi kot šolo in so lepo iz šole izstopili... Kljub temu, da so si nadeli slovensko ime, so pripravili za svojo prvo gramofonsko ploščo le pesmi v italijanščini in hrvaščini. Hrvaščino opravičujejo s tem, da imajo v Zagrebu mnogo čbčevavcev in je tam tudi njihov prvi klub, italijanščino pa z bližnjo mejo in zanimivim tržnim področjem. Le o slovensčini ni ne duha ne sluha, pa saj je dovolj, da so Slovenci, kaj bi še peli v slovensčini... (Tovariš). — V resnici kameleoni — ubogi profesorji, ki ne razumeje njihove ljubezni do glasbe. (Sodobnost, XV - št. 5).

— Za glasbeno Ljubljano je bilo posebno doživetje koncert Slovenske filharmonije, ki ga je v začetku junija dirigiral Lovro Matačić. Sicer so pričakovali izjavanje del Debussyja in Ravela, toda sprejeli so dela Mozarta in Beethovna. Po pisanju ljubljanskih kritikov je bil koncert res doživetje, ki je zapustilo za seboj enkratni vtis in nezbrisen stik z obema skladateljema. Delo piše: „Enkratno doživetje, ponovno z našim Matačićem (Matačić je bil v letih 1920-1930 nekaj sezon dirigent ljubljanske opere. — op. urednika). „Svetovno znani dirigent v skupini sedanjih največjih interpretov glasbe prinese v naše kulturno središče posebno atmosfero... Le osebnost, ki jo čutiš v vsaki njegovi kretnji, nepopustljivi intenzivnosti, širokih in resničnih človeških razponih, poglobljenosti, pa jasnosti in preprostosti, more odkrivati v zvočnem svetu ujeto enkratnost Mozartove in Beethovne misli. — Kako igra orkester Slovenske filharmonije? Pripravljen, kot ne ob drugih priložnostih, tehnično obvladano izdelano, zbrano izjavavev, kot mora biti za resnično doživetje predvajanje. Seveda je bilo opaziti, da zmogljivosti še niso izčrpane. V največjih vzponih še niso glasbeno vzdržali izred-

Tržaški slovenski pisatelj Boris Pahor nadaljuje v Zalivu z debato o Kardeljevem in s tem uradnem partijskem stališču o slovenstvu in o njegovem mestu v sodobnosti. V 4. številki Zaliva je že zapisal besede: „Ponavljam, da sem za laično družbo, a če se bom v stiski moral odločiti za to, kar je za narodno skupnost koristnejše, potem bom rekel: Prav, rajši naj krščanstvo rešuje narodnost, kakor da je ne rešuje nihče.“ Ta nad vse jasna misel je zbudila mnoko komentare in polemike v Trstu in segla tudi v Ljubljano, kjer je partija organizirala celo protestne mitinge med mladino na univerzi. Toda Boris Pahor nadaljuje s svojimi Tržaškimi zapiski in v 5. številki ob problemih slovenstva še širše razglablja o trenutni situaciji slovenstva v matični Sloveniji in njega bodočnosti (Zaliv. št. 5, str. 35), in tokrat povzemamo glavne misli in izvlečke:

„... O Kardeljevem ilirizmu: (po ustanovitvi jugoslovanske države leta 1945) bi moralo slovenskega politika (Kardelja) skrbeti, kakšne smernice bo dal slovenskemu narodu za jutrišnji dan. Teh smernic Kardelj ne daje... Slovenski ljudje so bili dosedaj (v Jugoslaviji po letu 1945) samo objekt. Lahko pa bi bili v svoji republiki tako zaživel, da bi se potem, ko so žrtvovali svoje najboljše sinove za svojo samobitnost, zanesli na svoje voditelje; lahko bi bili tako zaživel, da bi se čutili varne, da bi svoje voditelje imeli radi... Res Kardelj ne mara ilirizma, a kaj ponuja kot protistrup? 'Socialne odnose...' Zelo lepo... Vendar pa bo to še bolj jasno, kako nemogoče so Kardeljeve misli, če preberemo te njegove besede: 'Kakor je narod nastal na osnovi specifične družbene delitve dela skozi epohe kapitalizma, tako bo kot določena zgodovinska družbena kategorija z nastankom novih oblik in obsegov družbene delitve, ki jo bo prinesel socialistični oziroma komunistični družbeni red, tudi postopoma izginil z zgodovinske pozornice.'“

Kardelj: „Slovenski narod bo postopoma izginil z zgodovinske pozornice...“ „To je, prosim, čutil potrebo, da je napisal v svojem uvodu slovenski teoretik in politik Kardelj... Da bo narod postopno izginil z zgodovinske pozornice. Lepe besede, ki bi se jih evangelij ne branil, brani pa se jih pripadnik naroda, ki je preživel potres, v katerem mu je šlo za biti in ne biti...“

Treba je razložiti, kaj misli Kardelj o nacionalnosti in nacionalizmu, dodaja Pahor. Kajti Kardelj se besede nacionalnost izogiba in govori o „socialnih odnosih med narodi“, ko bodo po Kardeljevo zajeti v narodnost organizmi z dvema ali tremi jeziki. „Vendar se mi zdi, da je zajamčen obstoj (slovenskega) jezika samo takrat, ko je zajamčen obstoj nosilca jezika, to je naroda.“ Zato Pahor ugotavlja: „V vsem dosedanjem obdobju Komunistična partija Slovenije ni mislila na specifičnost slovenskega naroda (Cankar), ki se je po svoje razvijal v času in prostoru. Ta Kardeljev jugoslovanski hermafroditizem, ta anacionalnost 'socialističnih odnosov' je seveda naredila najhujšo škodo pri mladini. Tako slovenska mladina danes nima prave narodne zavesti, ker so jo vzgojili v mističnem jugoslovanstvu, hkrati pa ni prežeta z jugoslovanskim patriotizmom, ker se je morala utapljati v meglenem internacionalizmu... Tako se večkrat zdi, kakor da skriti možganski aparat vztrajno in načrtno skrbi za to, da bi mlade sile moralno pokvaril, zato da bi jih politično onemogočil (podčrt. ur. Glasa).“

„Kajpada se opažajo neki premiki... A do pravega razčiščenja ne bo prišlo, dokler odgovorni ljudje ne bodo priznali napak in odšli v pokoj. Navidezno zakulisno zdravljenje ne bo prineslo zdravja. Zakaj tudi govor o kulturi, o kulturi - rešitelj slovenskega naroda je jalovo početje, dokler ne bo podarka na narodni zavesti. Tudi kulture nam manjka, prav gotovo, a predvsem nam manjka duha, ki naj naredi smiselno vse naše življenje... to pomeni, da take Slovenije, kot si jo želimo, še ni. — Dobro, naj jo torej naredijo. Zavedati pa se morajo, da je ne bosta naredila ne tehnika ne kultura, če ne bo obeh vodila nacionalna zavest.“ Vseh teh misli pisatelj Pahor ob svojem času ni imel kje povedati, ker so takrat (leta 1953) odgovorni ljudje (Kardelj) zagovarjali politiko totalne likvidacije tržaške slovenske kulture... „Tedad sem se dokončno zavedel, da takó na križišče svetovnih cest postavljena Slovenija ni subjekt zgodovine, ampak samo v vse smeri odprto prizorišče, na katerem se lahko jutri odigra nepopravljiva žaloigra.“

ne intenzivnosti, ki jo zahteva Matačićeva roka. Velika dvorana SF je ob ključku vzvalovila z zahvalami Lovru Matačiću pa simfoničnemu orkestru. Zavedeli smo se velikega dogodka!“

— Umrl je na Dunaju 29. maja filmski režiser Georg W. Pabst. Po rodu Čeh je dočkal 92 let. Kariero je začel kot gledališki igralec v Švici. Pozneje je deloval v Salzburgu in na Dunaju. Leta 1911 se je preselil v ZD in se vrnil na Dunaj šele po drugi svetovni vojni. Na vrhove svetovne slave je prodril s filmom „Ulica brez radosti“, v katerem je prvič igrala Greta Garbo. Po prvi vojni je še posebej zaslovel s filmom „Atlantida“, po romanu Pierra Benoita, kjer je zablestela Lill Dagover.

— Celjski mladinski pevski festival se razvija v mednarodno prireditelj. Letošnji se je začel v prvi polovici junija, vendar se bodo prireditve razporedile še

čez predvideno dobo. Na prireditvi je nastopilo več kot dva tisoč domačih in tujih pevcev mladinskih zborov. Izid festivala bo določila posebna žirija in so njeni člani profesor Dinko Fio (Zagreb), Radovan Gobec (Ljubljana), Vojislav Ilić (Beograd), Egon Kunej (Celje) in Mladen Pozajić (Sarajevo). Na mednarodnih koncertih v Celju in po nekaterih zdraviliških krajih pa bodo sodelovali še mladinski zbori iz Budimpešte, Bremena, Brna, Koeflacha in Moskve. Istočasno bo v Celju knjižna razstava učnih knjig in priročnikov za glasbeni pouk, obenem pa je v Likovnem salonu odprl razstavo svojih del France Mihelič.

— Zagrebški madrigalisti so v drugi polovici maja gostovali v Ljubljani, kamor so prispeli po gostovanju v Avstriji. Koncert je bil v dvorani Narodne galerije in so izvajali dela J. K. Dolarja, Corellija in Primoža Ramovša.

Hrvatska skupnost v Buenos Airesu je v nedeljo 25. junija priredila v dvorani Instituta za versko kulturo slovesno akademijo za obrambo hrvatskega jezika. V organizacijskem odboru so bili zastopniki 17 hrvaških društev v Buenos Airesu in najbližji okolici, med drugimi Hrvatsko-argentinski kulturni klub, Hrvatsko-latinskoameriški institut, Hrvatske seljačka stranka za Južno Ameriko, pevsko društvo „Jadran“, Društvo hrvatskih visokošolcev, Hrvatska pravaška revolucionarna mladina in skupina hrvatskih domov. Vabilu prirediteljev se je odzvala tudi skupina Slovencev.

Prostorna dvorana je bila polna, ko je akademijo začel prof. Ivo Porić. Pozdravil je najprej argentinske zastopnike in goste, nakar je začel s predavanjem: Poviestno značenje hrvatskega jezika. Sledila je deklamacija. A. G. Matosa pesmi „Majka Marija“, nakar je borbo za hrvatski jezik skozi zgodovino in v najbližnji preteklosti razložil prof. Ante Gazzari. V imenu argentinskih visokošolcev je sporočila pozdrave in solidarnost tajnica FADEA, nakar je folklorna skupina „Kolo“ izvedla dva folklorna plesa iz okolice Zagreba. Program je zaključil nastop pevskega društva Jadran, ki je pod vodstvom prof. Degrella zapel tri pesmi ter ob sklepu hrvaško narodno himno Lepa naša domovina, ki jo je pela polna dvorana stoje. Ob zaključku svojega predavanja pa je prof. Ante Gazzari prebral v kastiljanščini in hrvaščini Izjavo, iz katere posnemamo sledeče:

„Hrvatska skupnost v Argentini pozdravlja Deklaracijo v obrambo hrvatskega jezika, ki jo je v Zagrebu podpisalo 18 vodilnih hrvatskih znanstvenih in kulturnih ustanov. Hrvatje v emigraciji pozdravljamo to Deklaracijo, ker je važen dokument v borbi za svojo svobodo in državno neodvisnost, dasi ostajajo vsi še najodločnejši protikomunisti. Zagrebška deklaracija pa je povsem dokaz, kako se zavestni hrvatski delavci skupno z mladino zavedajo odgovornosti v borbi za ohranitev jezika in nerednosti. D... so med podpisniki predvsem komunisti, objava te ekl. racije... pričuje, da je brezpravnost v komunistični Jugoslaviji dossegla višek, še bolj pa je važno dejstvo, da se je v tej borbi narodna edinstvo spet nadvse vidno manifestirala. Prav posebno pa so hrvatski intelektualci v emigraciji ganjeni in vznemirjeni, da je med podpisniki Deklaracije tolikšno število zelo vidnih kulturnih delavcev pravoslavne vere; zelo smo jim hvaležni, ker so s svojim dejanjem pokazali, kako so lojalni do svoje hrvatske domovine, kjer so že njihovi predniki in očetje živeli v največji slogi in ljubezni s Hrvati katoliške vere.“

„Nasilje je bila glavna značilnost vseh vladavin v Jugoslaviji in isto se dogaja tudi sedaj. Zvesti temu in svoji ideologiji so belgrajski oblastniki začeli z najhujsim preganjanjem vseh podpisnikov Deklaracije. Ker že vemo, da bodo oblastniki podpisnike obdolžili zvez z emigracijo, tukaj jasno in javno izjavljamo, da nimamo in nismo imeli nobenih zvez s podpisniki ali ustanovami, ki so jo podpisale. Istočasno pa že opozarjamo one v domovini in vso svetovno javnost, da obramba hrvatskega jezika in njenih braniteljev ni samo notranja zadeva Jugoslavije, ampak trka na srca vseh Hrvatov po vsem svetu, kakor tudi na vse tiste, ki so v imenu svojih narodov podpisali Izjavo o človeških pravicah pri Organizaciji Združenih narodov v New Yorku.“

Ob sklepu sledi poziv vsem rojakom v emigraciji, da naj složno branijo ideale, ki Hrvate vodijo na poti do velikega cilja: do ustanovitve narodne, svobodne in demokratske zedinjene neodvisne hrvatske države.

UKREPI PROTI PROF. NIKOLIĆU V PARIZU UKINJENI

Pred mesecem je GLAS poročal o policijskih ukrepih proti Hrvatski reviji v Parizu in o protestu Argentinske pisateljske zveze, ki je poslala francoski vladi in de Gaulleu protest zaradi titovskih in francoskih policijskih šikan proti prof. Nikoliću, uredniku revije. Te dni smo izvedeli, da je francoska vlada ukinila vse ukrepe proti reviji in njenemu uredniku. O titovskih intrigah nam poročajo še naslednje podrobnosti:

Maja 1966 je prišel prof. Nikolić v Pariz, da bi tam naprej izdal Hrvatsko revijo. Revija že sedemnajst let zbira v svoj krog najboljšje hrvaške pisce v zdomstvu. Vprav, ko je bila prva „francoska“ številka pred izidom, pa so oblastva preklicala prof. Nikoliću dovoljenje za bivanje v Franciji in mu ukazala, da do 26. oktobra 1966 zapusti deželo. Tako je prvi zvezek revije izšel po

urednikovem odhodu iz Francije v Italijo. Odgovornost za usodo prvega zvezka so prevzeli Hrvatje — francoski državljani. Francoska policija je nastopila proti prof. Nikoliću na temelju obtožb, ki jih je proti prof. Nikoliću poslal sekretariat za zunanje zadeve v Belgradu. Značilno je tudi, da je hkrati neki François Musard objavil najprej v tedniku La Tribune des Nations in nato v judovskem dvomesečniku Le Droit de Vivre napad na Nikolića, ki je razglašen za steber režima NDH in za soodgovornega pri poboju „500.000 pravoslavni Srbov, 45.000 Judov in 24.000 ciganov“. Na čelu uredništva Hrvatske revije naj bi bila poveljnik Ante Pavelić in dr. Andrija Artuković... Musard tudi trdi, da je revija v Argentini podpiral Perón in je po njegovem padcu izgubila na vplivu... (Po padcu Peróna pa je izšlo še 34 zvezkov revije in 13 knjig v Nikolićevi založbi!) Nikolića je spravil tudi v zvezo z neko eksplozijo 29. novembra 1966 na poslaništvu Titovega režima v Parizu, čeprav je bil „obdolžen“ že več kot mesec dni izven Francije... Prof. Nikolić je pisal Musardu in mu opovrgel neresnične trditve. Toda doslej ni dobil odgovora. Meni sprožiti sodnijski postopek zaradi obrekovanja. — Urednik Nikolić je pripravil naslednji zvezek revije, ki naj bi izšel v Parizu. Ko pa bi moral ta na 264 straneh in z dvema umetniškima prilogama iziti, je policija prepovedala revijo, sklicujoč se na nek zakon iz začetka preteklega stoletja. Nezakonitost pa se je stopnjevala z vandalizmom, ko je policija prišla v tiskarno in tam raztrpala celotni stavek nove številke, še predno je bilo mogoče odtisniti eno samo stran. Uničeni so bili tudi vsi klišeji. — Policija sedaj navaja, da je bila revija prepovedana zaradi nekega „nacističnega“ članka, čeprav po izjavi ravnatelja tiskarne policijski organi sploh niso videli vsebine novega zvezka. Znan pariški odvetnik je prevzel tožbo zaradi nezakonitega postopanja policije.

Nastopanje francoske policije, nahujskane po zastopniških titovske ambasade v Parizu, zasluži osodbo vsega kulturnega sveta.

Našemu prijatelju in dolgoletnemu sodelavcu pri skupnih kulturnih stremljenjih v Buenos Airesu izrekamo svoje simpatije in mu čestitamo zaradi vztrajnosti, ki jo je pokazal pri obrambi načel svobode kulturnega ustvarjanja, ne samo hrvatskega ampak slehernega, tudi slovenskega. Ko se je kongres sovjetskih pisateljev v Moskvi proučeval z zahtevo za popolno svobodo duhovnega ustvarjanja, se je podobna borba morala odvijati v središču „svobodnega“ Pariza, ki je vsaj doslej slovel kot ena izmed prestolnic evropske in svetovne kulturne ustvarjalnosti. Vendar ima žalostna stran takega dogajanja tudi svojo pozitivno plat: spet se je razkrinkal belgrajski komunizem kot vreden sovratnik moskovskega komunističnega nasilja nad svobodo besede in neoviranim umetnostnim ustvarjanjem. Oba, moskovski in belgrajski, sta torej na dnu istih globin mračnjaštva in reakcionarstva.

“VSE JE DELO SRBSKEGA NARODA...”

Srbski komunisti so sklicali posebno sejo centralnega komiteja Zveze komunistov Srbije, kjer je predsednik srbske komunistične vlade Stambolić zavračal zagrebške trditve o zapostavljanju hrvatstva v komunistični Jugoslaviji. Seja je bila nekaj dni potem, ko je Bakarić že izvedel v Zagrebu sankcije proti podpisnikom Deklaracije. Stambolić se je ponosno udarjal na prsa in izjavljal: „Tudi kar smo do danes ustvarili, je delo srbskega naroda — namreč vse, kar je v zvezi z drugimi narodi Jugoslavije. Obseg industrijske produkcije je bil leta 1965 v Srbiji tolikšen, kakršen je bil leta 1955 v vsej Jugoslaviji. Število dijakov je v letu 1967 v Srbiji večje, kot pa je bilo leta 1957 v vsej Jugoslaviji. Poraba električne energije je bila v letu 1967 v Jugoslaviji tolikšna, kakršna je bila v vsej Jugoslaviji v letu 1957. Podobno je z izvozom.“ — In vendar se Srbi često pritožujejo, da jih Slovenija eksploatira. — Glede jezika pa je Stambolić izjavil, da je to „zgjolj lingvistično, znanstveno vprašanje in da je to vprašanje načelno že uredila ustava Jugoslavije iz leta 1963, ko je bilo postavljeno načelo enakopravnosti.“ Dodal pa je: „Razume se pa, ako je v tej državi en jezik, tedaj je to srbski jezik.“ Značilno izzvene tudi njegove besede: „Največji del stare inteligence (belgrajske, srbske) iz prejšnje družbe je po revoluciji pomagal pri obnovi in izgradnji (kom. Jugoslavije). Pri tem smo imeli pri njih popolno podporo.“ — Tako komentirajo dogodke v Srbiji in to po besedah Stambolića, predsednika Socialistične ljudske republike Srbije.

MECENSKI DAR ZA SKLAD GLASA: Prijatelj nam piše: „...res Vam moram za Glas čestitati; sicer res začnem pri zadnji strani — hvala za članek o Nevihti okrog Jeruzalema — in sem sklenil podpreti Vaš trud z zneskom 50.000 pesov. Ko se spet vidiva, Vam ga izročim...“

Za tiskovni sklad Glasa so darovali: č.g. Milko Povše, La Plata, 500 pesov; g. Vinčo Žitnik, Buenos Aires, 400 pesov; g. Janez Plečnik, ZD, 3 dolarje; N. N., Castelar, 100 pesov; g. Jakob Pavlovčič, San Martín, 1000 pesov. — Vsem se najlepše zahvaljujemo!

ČETRTI KULTURNI VEČER

PRED UPORIZITVIJO MARTINA KRPA

Literarna zgodovinska snov je izpolnila spored četrtega kulturnega večera v soboto 1. julija. Univ. prof. dr. Tine Debeljak je ob pripravah za uprizoritev Levstikovega Martina Krpana —odrška stvaritev pod vodstvom režiserja Maksa Borštnika bo prav kmalu v izvedbi Slovenskega gledališča—, zbral zgodovinsko gradivo, ki je bilo podlaga za Levstikovo umetnino. Prenekateri podrobnosti so zelo važne še za nadaljnje razpravljanje, ob študiju folklornih in etnoloških podatkov. Prav zaradi te okolnosti bo predavatelj celotno snov objavil v Meddobju.

Večer je v imenu literarnega odseka začel Ruda Jurčec in po pozdravu obilnim navzočim —dvorana je bila spet polno zasedena— zaprosil akademika Žaklja, da je kot prvo točko omogočil recitacijo Levstikovega besedila in sicer v izvedbi članov Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani s Severjem na čelu. Zatem je prof. dr. Debeljak v razlago gradiva vključil še pisatelja Jožeta Vombegarja spominsko obnovev pripovedovanj špinovih oče, ki ga je še kot otrok poslušal in se tako že takrat srečaval z različnimi variantami Martina Krpana, kakor so živele in se širile med ljudmi Vombegarjevega rojstnega kraja.

Ob koncu se je vodja večera zahvalil prof. Debeljaku, pisatelju Vombegarju in g. Žaklju za sodelovanje pri lepem večeru. Mnogo obetajoča pa je bila okolnost, da je bila prireditev tako številno obiskana.

O B V E S T I L O

ZALOŽBA Slovenske kulturne akcije bo te dni dala na knjižni trg kot izredno izdanje delo prof. Alojzija Geržiniča: PREGLED SVETOVNE KNJIŽEVNOSTI. Dasi je delo mišljeno kot učbenik za dijake po slovenskih srednješolskih tečajih, bo vendar služilo vsem ljubiteljem lepe knjige, ker je vsebina podana s posebnimi pogledi na literarne probleme tja do praga sedanjosti. — Podrobneje bomo o knjižici poročali v prihodnji številki Glasa, kjer bomo tudi razglasili ceno in pogoje za naročbo.

— Prijatelj iz hrvaških vrst nam piše: „... Prejel sem novo 9. številko Glasa in se Vam zanj osebno zahvaljujem. Reči Vam moram, da Glas ne samo jaz, ampak cela moja okolica nespno pričakuje in ga med nami vsi z velikim zanimanjem prebirajo. Dobro in naglo je informiran —res nekaj izrednega—, dobro urejan in Vam zaradi tega vsi iz vsega srca čestitam ter Vam želimo mnogo uspehov pri nadaljnjem delu. — Sprejmite izraze našega posebnega spoštovanja.“

Pesnik in esejist FRANCE PAPEŽ je rad sprejel sodelovanje v uredništvu Glasa, čigar plodovit sodelavec je bil že ves čas doslej.

— Založba Lipa v Kopru je izdala pesniško zbirko Saše Vegri, ki je že dovolj znana v slovenski poeziji. Zbirka ima naslov Zajtrkujem v urejenem naročju. V petih ciklih (Ve-

VERSKI IN POLITIČNI ODPOR PROTI KOMUNIZMU

Viktor Antolin

Ob razvoju položaja v domovini se opažajo tudi med nami v emigraciji spremembe stališč, ne le v oceni tega položaja na sploh, marveč celo v presojanju ravnave komunistične diktature in v odnosih do komunistične partije. Eden vzrokov jasnosti in včasih že kar zmede, ki se pri tem javlja, je zamešavanje verskih cerkvenih, pa narodnih in političnih vidikov v našem odporu proti komunizmu.

Zmeda je deloma prišla do izraza ob vesteh o pogajanjih med Sv. sedežem jugoslovansko vlado, še bolj pa ob podpisu protokola. Nekaterim emigrantom se zdelo, da je Cerkev s tem nekako „pustila na cedilu“ katoličane, ki so javno odločno odklanjali komunizem, mnogokrat prav iz verskih nagibov. Doma pa krščanski sopotniki komunistov (zlasti še nekateri vodilni cirilmetodski duhovniki, ki so se bili politično udingjali rdeči diktaturi) hoteli videti v protokolu potrditelj njihove politične „linije“.

Nepričakovano in po vsej verjetnosti nenameravano netivo za take skrajne razlage je bilo dodano z zagonetno izjavo ljubljanskega nadškofa dr. Pogačnika 11. januarja. „V protokolu,“ je dejal nadškof, „po načelih krščanske etike, ki je za nas nesporno priznani temelj, priznamo našo državno ureditev in na načelih svobodne vesti in vere ter enakopravnosti temelječi zakon.“ (Družina, 11. jan. 1967) Teško si je misliti, da ta izjava razlaga stališče Sv. sedeža, izraženo v protokolu kot moralno odobritev jugoslovanske državne ureditve. S svojo nejasnostjo pa spodboda tako tiste, ki pričakujejo od Vatikana neprestanih obsodb komunističnega režimov, kot one doma, ki si žele cerkvene odobritve in moralnega opravičila svojo kolaboracijo z režimom.

Protokola kajpada ni mogoče razlagati — ne po njegovi vsebini, ne po splošnem pomeni, ki ga imajo dogovori Cerkev z različnimi državami — kot nekakšno moralno odobritev jugoslovanske „državne ureditve“. Ali more komu priti na misel, da je Cerkev s konkordati, ki jih je sklenila z Italijo l. 1929 in z Nemčijo l. 1933, odobrila fašistično ali nacistično „državno ureditev“ s stališča krščanske etike?

Podpis protokola je bilo cerkveno-politično dejanje Sv. sedeža, katerega skrajna je versko življenje katoliških državljanov in svoboda Cerkev v Jugoslaviji. Seveda pa ima to dejanje tudi čisto politične učinke zaradi mednarodnega položaja in ugleda katoliške Cerkev, pa tudi zato, ker ima jugoslovanska komunistična vlada velik interes kazati svetu, da je v Jugoslaviji verska svoboda. Cerkev mora nedvomno pretehtati tudi te drugotne učinke, a presoja jih z vidika verskih interesov, ki je zanj odločilen. Katoličani, pa tudi nekateri katoliški objektivni opazovalci, morejo prav razumeti cerkveno politiko in ji biti pravični le, če jo motrijo s tega vidika. Imajo pa kajpada pravico presojeti tudi nje politične učinke in če so politično aktivni, jim je računati z njimi pri političnem delu: to velja zlasti za nas katoliške emigrante.

Ves čas pa moramo imeti jasno pred očmi, da ima naše nasprotstvo komunizmu naravno, občečloveško osnovo — dostojanstvo in naravne pravice človeka — da je to nasprotstvo v bistvu političnega, ne verskega značaja. Kmalu po vojni mi je dejal odlični, svetovno razgledan slovenski katoliški človek: „Jaz nisem proti Titu, zato, ker je ateist, marveč zato, ker je diktator!“ Vedel sem, da je za versko svobodo v domovini zavzet toliko kot kdorkoli doma ali v svetu. Bilo pa mu je očitno — in čas je, da postane jasno tudi nam vsem —, da verska svoboda med Slovenci v Jugoslaviji ni bistveno odvisna od tega, al je predsednik republike veren ali neveren, marveč od tega, ali je v državi politična in družbena svoboda. Naša zahteva za versko svobodo v domovini se ne naslanja najprej in neposredno na pozitivno božje pravo, marveč na to, da je ta svoboda princip političnega življenja, ker je ena osnovnih pravic slehernega vernika, ne le katoličana, in slehernega človeka sploh.

Vemo pa, da verska svoboda še daleč ni vsa svoboda, ki jo hočemo za Slovence. Tudi ko bi — per impossibile — jugoslovanska diktatura dopustila popolno versko svobodo, bi katoliški demokratični emigranti ostali še vedno nasprotniki te diktature in bi bili dolžni storiti, kar moremo, da se zruši. Gre nam za to, da so v domovini pravno zagotovljene vse človeške pravice in da jih dejansko vsi uživajo resnični demokratični svobodi. Zato se iskreno veselimo sleherenga dejanja v domovini, ki afirmira človeško svobodo kljub totalitarnemu režimu. Še več, veseli smo tudi vsake koncesije svobodi, ki jo naredi režim — toda ne čutimo, da bi moral biti za to hvaležni režimskim biračem. Zato pa nas tudi globoko vznemirja in boli, če slišimo glasove iz domovine ali v zdomstvu, ki se izražajo, kot da je zdaj doma „v glavnem vse v redu“, ker da se je odprla verska svoboda...

Ne glede na to, kako sodimo o stanju verske svobode doma in kljub temu, da v domovini nekateri udeleženci dialoga istijo ideal krščanske socialne etike in komunistični družbeni ideal, se zavedamo, da uživa politično delo za svobodo avtonomije, se pravi, da je neodvisno od dejanskega versko-političnega razmerja cerkvenih oblasti do diktatorskih vlad, razmerja, ki ga začasno narekujejo neposredni verski interesi.

Katoličani drugih narodnosti so se te avtonomije že dolgo zavedali in so se temu ustrezno ravnali. Ko je ostremu „kulturnemu boju“ Bismarcka s Cerkvijo sledila pomiritev v cerkvenopolitičnem pogledu, je Bismarck poskušal preko Leona XIII. vplivati na voditelja nemškega centra Windhorsta, da bi omilil politično opozicijo proti Bismarcku. Leon XIII. je izrazil zadevno željo Windhorstu, ta pa je odklonil vsako popuščanje. Papežu je odgovoril, da mu katoličani niso dolžni politične pokorščanstvo in papež je to odločitev spoštoval. Ko je Cerkev sklenila konkordat z Italijo in Nemčijo, niso krščanski demokrati v teh deželah in krščanski demokrati, ki so bili zunaj kot politični emigranti, popuščali v opoziciji totalitarnim režimom. Po zlomu

sh režimov se je pokazalo, da je njihovo odločno, načelno stališče za svobodo in demokracijo prineslo posredno korist tudi Cerkvi.

Med slovenskimi katoličani v emigraciji pa je v tem pogledu občutno manj rasnosti, kot bi je bilo želeli.

Včasih se še slišijo glasovi, ki nas izjavljajo za skoraj izključno versko emigracijo — kar gotovo nismo, čeprav je bil pri marsikom najbolj neposredni nagib za odpor proti komunizmu verski. Ko bi doma zavladala popolna verska svoboda — koliko bi se jih zaradi tega vrnilo? Kdor si iskreno odgovori na vprašanja, pod kakšnimi pogoji bi se hoteli vračati, bi videl, da ti pogoji vključujejo osebno, gospodarsko, kulturno, politično in narodno svobodo.

Kje so vzroki za zmedo, o kateri govorimo? Neposredni vzrok je podaljševanje nejasnosti glede temeljev našega odpora proti komunizmu, kakor so bili često izraženi med vojno. Ker takrat ni bilo mogoče javno izpovedati splošnih človeških in narodno-političnih osnov boja proti komunističnemu totalitarizmu, so se često poudarjali pretežno in včasih celo izključno verski motivi. Globlji razlog, da si osnov našega odpora proti komunizmu še nismo razčistili, pa je ta, da smo v nekem pogledu politično nedorasli, pa iščemo kdaj izključno verskih motivov in direktne cerkvene pomoči v zadevah, ki so neposredno svetne zadeve in je zato njih reševanje naša verska in narodna naloga. Tako je slovenska svoboda neposredna skrb vseh Slovencev, njih naravna naloga, ki se ne bo rešila že z rešitvijo verskih problemov (in ne s samo versko svobodo), čeprav bo rešitev le-teh posredno prinesla sadove za splošno človeško in državljansko svobodo. Več: prava verska svoboda bo mogoča le, kadar bodo vsi Slovenci uživali splošno, polno svobodo na vseh področjih.

Korenine miselnosti, ki se zateka skoro izključno le k nadnaravnemu in k Cerkvi tudi v svetnih zadevah, segajo daleč v slovensko preteklost. Znano je in radi poudarjamo, da so Slovenci ob največjih nevarnostih v zgodovini dobili rešilno oporo v Cerkvi. To je slava slovenske Cerkve — a kaže tudi nebogljenost slovenskega ljudstva, ki si ni moglo razviti trdne socialne in narodne politične strukture, v kateri bi polno izrazilo svojo narodno samobitnost in na katero bi se oprlo v nevarnosti; zato se je moralo ponovno zatekati za rešitev k edini trdni družbeni tvorbi, ki je bila na našem ozemlju slovenska, k Cerkvi. Ko se je v preteklem stoletju slovensko ljudstvo začelo razvijati v narod, mu je bila Cerkev — konkretno duhovščina — spet v oporo v kulturni, narodni, gospodarski in socialni rasti. A s postopnim razvojem, z nastajanjem svetnega izobraženstva in slovenskega meščanstva ter nastopom liberalizma, je subsidiarno delo duhovščine, pri vseh velikih koristih, ki jih je prinašalo, imelo tudi nekatere manj koristne, in neke celo nezdružljive posledice. Slovenski katoličani smo se le preveč navadili hoditi po nasvete k duhovščini v svetnih zadevah in poslušati take nasvete tudi, kadar nismo vpraševali zanje... Nekateri duhovniki pa so živeli pod vtisom, da je narodnopolitično delo skoro bistveno del duhovniškega poklica. Tragikomično in spreverneno podaljševanje takega "klerikalizma" je bilo ravnanje tistih duhovnikov v Sloveniji po letu 1945, ki so iz svoje po narodno-politični vlogi postali politično orodje komunistične diktature.

Pojav, o katerem govorimo, zajema širšo problematiko, kot je vloga in neposredna udeležba duhovščine v delu na svetnem področju, a je s tem povezan. Gre za zamešavanje verskih in naravnih osnov in neposrednih napotkov katoličanov pri njih delu na svetnem področju. V emigraciji ima tako zamešavanje še prav posebne posledice.

Včasih oznanjamo, da smo za krščanski družbeni red zahodnega sveta — proti brezbožnemu redu komunizma. Toda, ali je družbeni red v zahodnem svetu res krščanski? In v kakšnem pomenu je sploh mogoče govoriti o „krščanskem družbenem redu“? Okrožnica Janeza XXIII. „Mir na zemlji“ ne predlaga „krščanskega družbenega reda“, marveč red, ki bo temeljil na resnici, pravici, ljubezni in svobodi. Drugi Vatikanski cerkveni zbor izjavlja, da dolžnost kristjanov stremeti za „nebeško kraljestvo, zanje ne zmanjša, marveč poveča obveznost, da sodelujejo z vsemi ljudmi pri gradnji bolj človeškega sveta (podčrtal pisec). Posebej pa se Cerkev previdno izraža o konkretnem zgodovinskem družbenem redu in se varuje tega, da bi ga proglasila za krščanskega.

O krščanskem družbenem redu je mogoče govoriti abstraktno kot o skupku norm in pravnih prava, ki jih oznanja Cerkev in nje smernice za družbeno ureditev, ki izhajajo iz razodete resnice o človeku in družbi — ter kot o redu, ki ga navdihuje krščanska ljubezen. Katoličani so dolžni delati za konkretno ostvaritev teh norm in smernic; to je poslanstvo Cerkve v svetu, ki ga imajo izpolnjevati laiki. A družbene, gospodarske in druge konkretne oblike, ki bodo pri tem nastajale, bodo zgodovinsko pogojene. Ne bodo torej neka nadzgodovinska, nadčasovna in absolutna realizacija krščanskega družbenega reda: ne bodo torej kratkomalo že sam krščanski družbeni red, marveč le ena od mnogih zgodovinskih možnosti, prehodnih oblik, v katerih se izraz „krščanski družbeni red“ ni prav posrečen. Lahko se nanaša na nek univerzalni ideal, pa ustvarja zlahka vtis, da so v tem idealu prezrte naravne osnove družbenega reda. Vse preveč na lahko se uporablja za oznako konkretnih družbenih oblik, ki so daleč od krščanskega duha in niso zgrajene na osnovah naravnega prava. Vrh tega pa ta izraz v sodobni svetovnonazornosti pluralistični družbi ne vzbuja odziva, ki si ga kristjani želijo za sodelovanje z ljudmi dobre volje pri ustvarjanju boljšega človeškega sveta.

Katoliški laiki pri svojem delu na svetnih področjih izhajajo sicer iz nadnaravnih motivov, ki so za kristjana najgloblja utemeljitev dejavnosti, klic od zgoraj, da imajo polno človeško uveljaviti v svetu. A to ne izključuje naravnih osnov njihovega dela, marveč kaže nanje kot na neposredno vodilo, na vir, iz katerega črpajo vsebino in smer svoje dejavnosti in s katerim razbirajo pot v dejanskem zgodovinskem položaju, da opravijo delo, ki je njihova odgovornost. Laiki so dolžni sami iskati in uveljav-

zanje sna, Uspavanka strahu, Relikvije, Balkon in prijateljica) govori pesnica iz občutij sodobne žene najširšega miselnega čustvenega razpona. Kritika pravi o zbirki, da se z njo Vegrijeva predstavlja v lirični luči zrele izpovedovavke. — Založba Obzorja v Mariboru je izdala Pesmi Josipa Murna — Aleksandrova v zbirki iz slovenske kulturne zakladnice. Novo izdajo je pripravil Jože Snoj, ki je napisal tudi obširno spremno besedo o Murnovi liriki. Knjigo je opremil akad. slikar Jože Ciuha. — Izven programa je izšlo v knjižni obliki delo Smiljana Rozmana Pokopališče. V tem delu išče avtor dalje v smeri, ki jo je izbral že z romanom Ruševine. Tudi na pokopališču nihče ne umre, temveč živi dalje s svojimi starimi navadami in spomini in z upanjem, da bodo vsaj otroci uresnili njegove cilje. Otrok pa ti cilji ne zanimajo več.

— Kakor smo že objavili, je pri Slovenski matici izšlo delo Slovenska književnost 1945-1965, II. del. Spada v zbirko Zgodovina slovenskega slovstva, vendar prvi del še ni izšel. Knjiga prinaša analizo dramatike ter literarne esejistike in kritike. Avtorja dr. France Zadravec ter univ. asistent Jože Koruza obravnavata zelo razgibano dobo slovenske književnosti po letu 1950 (tako pravi založba) ter je med gradivom mnogo fotografij vidnejših slovenskih povojnih dramatikov ter esejistov. Prvi del bo obsegal poezijo in prozo za isto razdobje.

— Bojan Štih je napisal uvod v Godinovo knjigo Babilon, ki je izšla pri Pomurski založbi v Murski Soboti. Ob sklepu izzvene misli takole: „Prav vseeno je, ali imamo eno tovarno več ali manj, zlasti še, če moramo podpirati nekatere tovarne in nadomestovati njihove izgube samo zato, da se lahko pohvalimo z obličjem industrijske države. Nikakor pa ne moremo živeti brez prosvete, kulture in umetnosti. Seveda lahko živimo, toda le tako, da se odpovemo svoji zgodovini, svojo prihodnost pa gradimo grabežljivim tujim rokam, a da slovenskega človeka spremenimo v mutastega termita in občudovavca zlatega teleta.“

— Že nekaj let izhajajo v Zagrebu dvojezični prevodi svetovnih pesnikov. Založba Mladost je ustanovila zbirko „Orion“, kjer so letos do konca aprila izšle zapovrstjo pesmi naslednjih avtorjev: Antonio Machado, Ezra Pound, Cesare Pavese, Stephen Spender, Aimé Cesaire y Yves Bonnefoy, v izvirniku in hrvaškem prevodu. Že prej pa so v isti zbirki izšli W. H. Auden, Seferin, Gabriela Mistral, Pasternak, Char in Jevtušenko.

— Peti kongres za primerjalno književnost bo letos v Belgradu od 30. VIII. do 5. IX. Profesor slavistike na univerzi v Floridi, ZDA, je bil povabljen prevzeti vodstvo enega izmed odsekov.

PROŠNJA:

Uprava Slovenske kulturne akcije prejema pogosto dopise bravcev Glasa s prošnjo za posamezne številke lista in sicer za številke 1., 2., 3. in 4. letnikov 1954, 1955, 1956 in 1957. Mnogi bi si radi letnike izpopolnili, ker so nekatere že dali vezati, manjkajo jim pa številke začetnih, zlasti prvega letnika.

Pravkar smo prejeli dopis, kjer nas naročnik prosi za tele številke Glasa: letnik I, štev. 1, 2; II, štev. 5; III, štev. 9, 23, 24; IV., štev. 16, 24; VII. štev. 15; X., štev. 14.

Zelo radi bi jim ustregli in zato bomo vsem zelo hvaležni, če bi nam mogli ustreči, kakor bomo tudi poravnali morebitne stroške.

SOLŽENICINOVO OGLEDALO SOVJETSE LITERATURE

(ODPOR: Sklep)

Naš list je v predhodni številki objavil poročilo o jubilejnim kongresu sovjetskih pisateljev sredi maja v Moskvi. Oblasti so želele prireditvi dati primeren poudarek za uvod v letošnje jubilejne svečanosti ob petdesetletnici oktobrske revolucije 27. oktobra 1917, ko se je Rusija pod nasiljem krvi in požara spremenila v komunistično državo. Pisatelj Aleksander Solženicin, pisec številnih knjig in črtic o sovjetskih koncentracijskih taboriščih v Stalinovi dobi, a jih še danes niso odpravili, je poslal kongresu spomenico, katere prvi del smo delno že objavili. Tokrat objavljamo zaključno poglavje kot prikaz, s kakšnimi globinami se mora boriti današnji sovjetski pisatelj. Tako pravi:

„Ako kongres ni ostal brezbrizen do tega, kar sem dejal, ga prosim, da obrne svojo pažnjo na prepovedi in preganjanja, ki so mene zadela:

1. Moj roman „V prvem krogu“ mi je pred skoraj dvema letoma odnesla državna varnost in mi prepovedala, da bi ga predložil založništvu. Nasprotno pa je roman še za mojega življenja proti moji volji in celo, ne da bi bil poprej o tem informiran, izšel v „zaprti“ izdaji za branje v nekem zaključenem krogu. Moj roman je postal dosegljiv literarnim funkcionarjem, toda ostal je nedostopen za večino pisateljev. Ne morem doseči, da bi ta roman prosto obravnavala sekcija pisateljev, pa tudi ne prepereči zlorab in plagistov.

2. Hkrati z romanom, so mi iz moje arhiva, ki ga zbiram že 25 let, odnesli material, ki ni bil namenjen za objavo. Sedaj ga razširjajo v „zaključnih izdajah“ isti krogi z različnimi tendencioznimi dodatki. Igro „Banket zmagovavcev“, ki sem jo napisal v verzih in sem se je na pamet naučil v taborišču, kjer sem se nahajal pod štirimi različnimi številkami (ko smo bili izročeni smrti, ko nas je družba pozabila, ko se izven taborišča nihče ni dvignil zoper zatiranje), to igro, ki sem jo pustil daleč za seboj, sedaj prepisujejo kot najnovše delo.

3. Tri leta že se vodi zoper mene kampanja neodgovornih obrekovanj proti meni, ki sem prebil vso vojsko kot poveljnik baterije, ki sem prejel vojaška odklovanja. Govore, da sem preživel ta čas kot kriminalni kaznjenelec ali pa, da sem se predal sovražniku (nisem nikoli bil ujetnik), da sem „izdal domovino“, da sem „služil Nemcem“. Tako razlagajo enajst let, ki sem jih prebil v taboriščih in v pregnanstvu, ko sem bil aretiran, ker sem kritiziral Stalina. To obrekovanje razširjajo v zaključenih družbah in po navodilih oseb, ki imajo uradne položaje. Zaman sem poskušal ustaviti to obrekovanje, ko sem pisal Zvezi pisateljev ruske republike in tisku. Direkcija mi ni niti odgovorila in noben časnik ni priobčil mojega odgovora obrekovavcem. Nasprotno, preteklo leto je obrekovanje zoper mene postalo še hujše in še bolj žolčno.

4. Moja povest „Paviljon rakavih“ (25 listov), ki jo je priporočil za objavo oddelek za prozo pri Zvezi ruskih pisateljev v Moskvi (prvi del), ne more biti priobčena, ne v ločenih poglavjih (ker jo je odklonilo pet revij), ne v celoti (kar so odklonili Novy mir, Zvezda in Prostor).

5. Igra „Jelen in kočar“, ki jo je 1962 sprejelo gledališče Savremenik, vse doslej ni dobila dovoljenja za uprizoritev.

6. Scenariji za film „Tanki vedo res-

ljati konkretne naloge, ki izhajajo iz njihovega poslanstva v svetu. Samo oznanjanje nadnaravnih motivov, splošnih načel in sklicevanje na Cerkev ni zadostno. Posebno je nezadostno, če govorimo le o njih splošnih načelih, pa jih proglašamo za specifično krščanska načela (ali molče predpostavljamo, da so načela, ki jih oznanjamo kot svoje vodilo le specifično krščanska), ne poudarjamo pa njih naravne osnove in čisto človeške vrednosti. Če to delamo, tudi kot kristjani ne izpolnjujemo prav svojega poslanstva. Izpostavljamo se nevarnosti „teologizacije“ svetnih področij in svetnega dela. (Konkretno, za nas v emigraciji, pomeni to, da lahko včasih zaidemo v versko pridiganje in vidimo v tem nadomestek za politično delo — ali vsaj njega nujno dopolnilo, ki ga naj prispevajo politiki.) Zapiramo se pred nekristjani, na katere lahko apeliramo le z naravnih osnov in z naravnimi motivi. Obenem pa lahko kompromitiramo krščanstvo, ker nas tako razpoloženje lahko vodi v skušnjava, da imamo svoje konkretne predloge (ali da jih razglašajo drugi po asociaciji ali po zlonamerni „taktični“ interpretaciji) kratkomalo za „krščanske“. To bi bila nevarna oblika klerikalizma. Ne trdim, da se to dejansko na splošno dogaja, ugotavljam pa, da smo temu stanju včasih nevarno blizu.

Navajam dva konkretna, značilna primera med nami v zdomstvu, v katerih se kaže zamešavanje področij — verskega in svetnega — dela in v enem tudi zamešavanje vlog laikov in duhovščine v „reševanju“ vprašanj, ki se nam zastavljajo.

Vprašanje obiskovanja domovine je za nas politične emigrante tudi (čeprav ne le izključno) politično vprašanje. Če začnemo hoditi na obiske kar vsi vprek, s tem molče priznamo kot skupnost, da se je stanje doma normaliziralo, da ga na nek način priznamo kot sprejemljivo. (Treba je pibiti, da ima vsak lahko tudi osebne razloge za obisk doma, o katerih ima sam pravico presojati in odločati.) A v debati o tem so se menda navajali tudi verski razlogi proti obiskom v domovini, češ, kdor gre tja, izpostavlja svojo vero nevarnosti. Emigrantski verski list je na ta „argument“ prinesel odgovor cerkvene avtoritete iz domovine, da se bo nasprotno, vera obiskovavcem doma poglobila, ko bodo videli versko obnovo v domovini... Tako se nam vprašanje političnega značaja spreverne v versko vprašanje, ki ga odloči cerkvena avtoriteta. V kakšno ali čigavo korist?

Drug primer: Cerkev priporoča dialog z vsemi ljudmi, tudi z ateisti in nekateri katoličani vodijo tudi dialog z marksisti; to je kajpada ideološki dialog, ne politična pogajanja. Toda nekateri slovenski katoliški emigranti najdejo v takem dialogu opravičilo — ali pretvezo? — za svoja politična barantanja s komunističnim diktatorskim režimom — tudi oni „vodijo dialog“...

Da končam: zamešavanje verskih in cerkvenih z narodnimi, političnimi in splošno naravnimi vidiki pri našem delu ni le idejna zmeda, marveč dejansko škodi čisto verskemu, pa tudi narodnemu in političnemu delu.

Demokratični slovenski katoličani dobivajo motivacijo za svojo dejavnost v nadnaravnem. A prav ta motivacija jim kaže na naravne osnove njihovega dela za svobodo slovenskega naroda. Pri konkretnem narodnem in političnem delu moramo stati na naravnih osnovah prave avtonomije tega dela in lastne polne neodgovornosti zanj; po sebi to delo ni versko in še manj cerkveno.

Ali pa nima slovenska Cerkev poslanstva za obrambo naravnih pravic človeka — slovenskega človeka — za oznanjanje načel družbenega reda na Slovenskem, ki bo temeljil na resnici, pravici, ljubezni in svobodi? O tem po 2. Vatikanskem zboru ni moč dvomiti. Je v slovenski Cerkvi dosti žive, dejavne zavesti o tem? Programatični govor ljubljanskega nadškofa letos 11. januarja se vsekakor žalostno odlikuje po odsotnosti poguma in vneমে za to poslanstvo. Toda „Duh veje, kjer hoče“. Upajmo, da bo duh cerkvenega zbora zaživel v slovenski Cerkvi tudi v tem pogledu, da ne bo potopljen le globoko v sruco, marveč bo našel izraza, ki ga mora po svoji naravi dobiti v pomoči slovenskemu človeku v njegovi globoki človeški stiski. To naše upanje ni up na politično oporo, še manj na politično zavezništvo, ali na nekakšno moralno oporo emigrantom. Kajti slovenska Cerkev bo imela poslanstvo za obrambo človeka — kot ga ima vesoljna Cerkev — tudi ko bi ne bilo nobenega političnega emigranta, ali ko bi vsi emigranti umolknil, postali le ekonomski emigranti ali se dali prepričati (kar se ne bodo dali nikdar) komunističnim emisarjem, ki prihajajo mednje „zaradi denarja in koeksistence“. Slovenska Cerkev ima svoje poslanstvo za oznanjevanje in obrambo pravic človeka in za pravično ureditev družbe zaradi tega, kar Cerkev je, zaradi skrbi, ki ji je naložena za vernike in za človeka sploh.

nico“, igra „Luč v tebi“, kratke povesti (Resnični čopič, zbirka „Majhni konci“) niso našli uprizoriteljev ali izdajatelja.

7. Moje povesti, že tiskane v reviji „Novy mir“, nikdar niso bile izdane v knjižni obliki. Vse založbe so jih odklonile in tako širše občinstvo ne more do njih.

8. Hkrati mi je bil prepovedan tudi sleherni drugi stik z mojimi bratci: javno branje mojih del (od enajstih v letu 1962 napovedanih branj so mi prepovedali devet), branje po radiu onemogočeno in celo dati rokopis v „branje in prepis“ je danes v Rusiji hudodelsko dejanje (stari ruski pisatelji so to pred petimi stoletji mogli delati).

Tako so dokončno zadušili moje delo, mu zamašili usta, ga obrekli.“

Solženicin je pismo oddal v Rjazanu,

150 km južno od Moskve, kjer sedaj živi. Tam se je naselil v letu 1957, ko je bil rehabilitiran. Ker predsedstvo kongresa ni hotelo Solženicinove poslanice dati v debato, je dvainsedemdeset pisateljev (med 463 delegati) podpisalo terjatev, da se pismo javno prebere na tribuni. Med pisatelji - podpisniki sta bila Pautovski in Vasilij Aksionov. Za Jevgenija Jevtušenka po so povedali, da se je njegovemu nastopu pridružil po telegramu.

Podpisniki skupnega pisma pravijo, da je Solženicin sprožil „skrajno pomembna vprašanja. Sodimo, da bi molčanje nujno prizadejalo hud udarec avtoriteti naše literature in dostojanstvu našega zbora. Samo odprt pretres in javna obravnavna, ki bi jima bila zagotovljena široka publiciteta, morejo zagotoviti

izide te dni

izide te dni

VINKO BRUMEN

ISKANJA

Zbirka esejev — 281 strani

Opremil arh. Božidar Bajuk

Vsebinska knjige

UVODNA BESEDA

I. BREZ LUČI IN VODNIKOV

II. OD NAČEL DO DEJANJ

1. Načela
2. Uporaba načel
3. Načela in kulturno ustvarjanje
4. Načela in presojanje

III. MISLI O KRITIKI

1. Cenzura, kontroverza in kritika
2. Zmote in kritika
3. Osebne napake in kritika
4. Kritika in kritiki

IV. NASELJENCI IN NARODNOST

1. Narodnost
2. Prenarajanje ali transkultoracija
3. Dolžnost do rodne domovine
4. Vprašanje slovenstva naše mladine

V. NAJVEČJA PA JE LJUBEZEN

Knjiga je prejela Velikonjevo literarno nagrado Slovenske kulturne akcije za leto 1965.

Cene bomo objavili prihodnjič.

izide te dni

izide te dni

zdravo prihodnost naše literature, ki ima nalogo biti vest ljudstva.“

Režimski literarni funkcionarji so na pismo odgovorili z divjim govorom Mihajla Šolohova zoper tiste, ki se jim „toži po svobodi izražanja misli“. Govor je mogoče razumeti šele sedaj, ko se je izvedelo za Solženicinovo pismo. Za preganjanega pisatelja pa se je v zelo niansiranem govoru zavzela pisateljica Katlinskaja, ki je zastopala leningrajske pisatelje.

Solženicinovo pismo in potem skupno pismo dvainsedemdesetih je najprej prišlo v roke krogom tujih komunistov, od tam pa je potem prišlo v ves vodilni svetovni tisk.

— Slovenska Drama je zaključila letošnjo sezono z uprizoritvijo Goldonijeve

komedije „Primorske zdrahe“. Tokrat je bil zadovoljen tudi Josip Vidmar, kritik Dela. Tako piše med drugim: „... To komedijo smo zdaj tretjič ali morda celo četrtič gledali na odru naše Drame. Reči moram, da nam vsakokrat pomeni prijetno in veselo srečanje. In še moram priznati, da se mi zdi ta vesela igra zdaj, v interpretaciji M. Hercoga, prvič tisto, kar v resnici je, vtem ko je v prejšnjih uprizoritvah pod vodstvom B. Stupice zmeraj hotela biti nekaj drugega kot zgolj komedija (J. V. vidno prehaja vedno bolj na pozicije konservativizma — op. ur.) ... Ta Goldonijeva komedija skriva v sebi prilično veliko nevarnosti bodisi za režiserja, bodisi za igravce. Prvi in drugi so varno pluli po nemirnih vodah te ribiške igre in so se izognili vsemu, kar bi moglo biti mo-

teče ali neokusno ali celo grobo... Predstava je bila prijeten in zdrav zaključek letošnje sezone.“

— Konec leta 1966 je Mladinska založba v Ljubljani izdala v zbirki Sinji galeb prevod povesti češke pisateljice Alene Santarove „Katja, Katrin, Katja“. V maju 1967 pa je ta 42-letna pisateljica podlegla dolgi, mučni bolezni. Bila je hčerka enega najpomembnejših romanopiscev, tudi v slovenščino prevajanega Vladimirja Vančure, ki so ga nacisti usmrtili med dobo protektorata. Izdala je več knjig; zgoraj omenjeni dekliški roman je izšel leta 1959. To, da je bila hčerka slavnega pisatelja, jo je nekoliko motilo v njenem razvoju, zato se je v glavnem omejila na mladinsko in reportažno slovstvo, vendar so jo literarni krogi upoštevali kot uspešno iskalko novih poti v mladinski prozi. Po izidu slovenskega prevoda je še obiskala Ljubljano in že hudo bolna odšla v Piran uživati mediteranski zrak.

— Srpski narodni muzej je v drugi polovici maja priredil razstavo slovenskega slikarstva v Belgradu. Ljubljanska Narodna galerija je zanjo dala na razpolago 51 del šestnajstih slikarjev in sicer Janše, Tomina, Karingerja, Pernharta, Stroja, Herrleina, Kavčiča, Goldensteina, Langusa, Janeza in Jurija Šubica, Franketa, Petkovška, Ivane Kobilice, Ažbeja in Vesela. Po letu 1945 je ta razstava prva slovenska prireditelje te vrste v Belgradu. Vodstvo belgrajskega muzeja je izdalo za to priliko katalog, kjer v obsežnem strokovnem uvodu dr. Emilijan Ceve podaja zaokrožen pregled slovenske umetniške stvarjalnosti v 19. stoletju. Spis je obenem tudi prvi tak prikaz v srbsčini.

— Glasbena matica v Ljubljani je maja slavila 75-letnico obstoja. Priredila je jubilejni koncert in pod vodstvom pevovodje prof. Igerja Lavriča je zbor izvajal dela Adamića, Gallusa, Gregorca, Hubada, Kodalyja, Orlanda di Lassa, Slavenskega, Tomca, Twardovskega in Gesualda de Venose. Z istim koncertom so proslavili tudi stoletnico rojstva Matjeja Hubada, ki je zbor vodil 30 let.

P O P R A V I :

Naročnike, prijatelje in bralce lepo prosimo, da nam oprostite razne nagajivosti tiskarskega škerata. Včasih so njegovi spodrsrljaji take narave, da si jih morejo cenj. Čitatelji sproti popraviti, drugič pa njegova fantazija poskoči tako daleč, da spreminja smisel besedila. Zato naj se v 9. št. Glasa v uvodniku dr. Tineta Debeljaka v prvem odstavku bere Slovensko gledališče, kakor je bilo v rokopisu, in ne Slovensko narodno gledališče.

Na 10. strani 7 štev. Glasa z dne 25. 5. 1967 je članek „Odgovorno vodenje v ljudstvo-producent“, kjer se mora zadnji odstavek pravilno glasiti:

Titostična enakopravnost med številno večjimi in številno manjšimi skupnostmi obstaja v odpravi teh skupnosti, saj mu „dosega enakopravnosti“ pomeni v talilni peči komunističnega revolucionarnega procesa „proizvedeno“ brezpravno in brezdušno sivo maso „ljudstva-producenta“, ki ji frazeologija kolektivnega „delovnega“ ali „socialističnega človeka“ ne more odvzeti prav nič njene, Človeka (se pravi božjo podobo) z vsem bogastvom ustvarjenih resničnosti v slehernem posamezniku ubijajoče protihumanosti. NT.

NE KOD — NE KAM...

Nagli zaključek vojskovanja na Sinajskem polotoku in nato okoli Jordana in v Siriji je moral več kot porazno vplivati na sovjetske stratege. Sicer je res, da tudi poraz služi komunizmu za nov korak ali prodor naprej, vendar se je prav iz obnašanja Kosygina in potovanja samega predsednika Sovjetske zveze Podgornyja moglo sklepati, kaj so pomenile njune prijaznosti in nasmehi ob naglih obiskih v Parizu, Kairu, New Yorku in Damasku. Povsod sta kazala nasmejani lici, vendar je zasedanje izredne skupščine Organizacije združenih narodov razgalilo pravo vsebino moskovske stiske: poklicni razdiravci vsega pozitivnega v mednarodnem redu so sedaj v formalnostih pravnega značaja iskali sredstva za pravo vzpostavitev mednarodnega ravnotežja, ki se je ob sovražnostih med Izraelom in Egiptom silno nevarno zamajalo.

SKRIVNOSTI SVETEGA GRMA

Kosyginu pa zasedanje skupščine svetovne ustanove v New Yorku ni bilo dovolj. Kar presenetljivo naglo in takorekoč z obema rokama je zagrabil vabilo, da bi se sestal z Johnsonom na konferenco v dvoje v mestu Glassboro, v vili univerzitetnega rektorja Holly Bush (Sveti grm) 150 kilometrov južno od New Yorka. Revolucionarni zagovornik javne in odkrite diplomacije — stare metode tajnih diplomatskih konferenc so posebno marksistični revolucionarji proglašali za najvišji izraz reakcionarnosti in mračnjaštva —, se je rad zatekel v staro, skrito poslopje in se z „največjim imperialistom“ sveta Lyndonom B. Johnsonom čisto imperialistično pogajal za razdelitev sveta v dvoje. Ni šlo lahko, pogajanja so morala trajati dva dni in vsega je bilo vsaj za deset ur razgovorov. Toda uradno poročilo o sklepih je bilo zelo skromno, nekaj več luči in optimizma za bodočnost se je svetlikalo samo iz zadnjega odstavka, kjer da sta se oba sporazumela za bližnji sklep posebne pogodbe o skupnem nadzorstvu nad izdelovanjem in razdelitvijo atomskega orožja v svetu. Vendar se je prav v tem videlo, kje je bila punčica, žgoči trn kot posledica poraza sovjetske strategije v bazenu okoli Sredozemskega morja. Če bi šlo samo za Izraelce in Arabce, uboge lutke v spopadu, ki bi moral ostati omejen, bi vse ostalo sicer odprto kot velika rana še naprej, toda zgodilo se je nekaj, kar je mnogo več, in francoski komentator Raymond Aron imenuje to popoln preobrat v svetovni politiki. Zgodilo se je tisto, kar je kot eksplozija pozdravilo Kosygina prav v trenutku, ko je njegovo letalo pristajalo v New Yorku: Kitajska je sprožila svojo prvo hidrogensko bombo. Ameriški strokovnjaki so si jo izračunali nekako za leto 1970, toda kitajska znanost je prehitela oboje — one v Moskvi in one na Cap Kennedy.

Kosyginov in Johnsonov sestanek bi naj veljal utrditvi miru. Razgovori so trajali dva dni, mnogo dlje kot pa pogovori v letu 1926 med Briandom in Stresemannom v Lokarnu, ko se je s posebno pogodbo o varnosti meja v poversajski Evropi skušalo rešiti mir za celo naše dvajseto stoletje. Dogodek je bil tako lep in prinašal je za vse človeštvo toliko odločilno vsebino, da je lokarnski škof odredil celodnevno slavnostno zahvalno zvonjenje vseh cerkva v Lokarnu in vsej svoji škofiji.

Ko je odhajal s konference, je Johnson kot veren presbiterianec spet in spet ponavljal, da je bila konferenca s Kosyginom v Holly Bush - Svetem grmu koristna in mnogo obetajoča za ohranitev miru; Kosygin pa se je previdno varoval pred časnikarji. Sicer pa njegove izjave že ne bi imele mnogo veljave, ker je enodneveni premor med konferenco dovolj jasno nakazoval, kako ni bil svoboden; moral je čakati, kakšna bodo nova navodila iz Moskve, glede usode predlogov, ki sta jih z Johnsonom izdelala.

VOZEL ZMED IN NEREDA

Vse kaže, da se z dogodki na Sinajskem polotoku ni pordilo mnogo samo v sovjetski tragediji. Kakor pravi Aron, se je verjetno zaključila doba, ko sta svet vodili Sovjetska zveza in Združene države. Svoj komentar je napisal še pred napovedjo Kosyginove poti v New York — torej se je moral položaj še mnogo bolj zaostri po eksploziji hidrogenske bombe v puščavi šinkiang. Leta 1944 je Rosevelt v Jalti vse popustil Stalinu, ker je upal da „se bo Stalin ugodno razvijal naprej, ker da je že storil velik korak v

teji smeri“ (saj je tako tolmačil Stalinovo „novo politiko“ še junija 1945 tudi sam Osservatore Romano...), vendar se je že v juliju 1945 v Potsdamu vse podrla, ko do sporazuma za razdelitev vsega sveta med ZDA in Sovjetsko zvezo ni prišlo; Stalin bi se moral pogajati s pozicije slabšega, ker takrat Rusija še ni imela atomske bombe...

Pogajanja za ustalitev ravnotežja v svetu na konici ruskih in ameriških jedrnih bomb so se sedaj znašla v precepu, kajti s kitajsko bombo 17. junija je stopil v igro tretji — in 15. junija so se v Varšavi že obnovila tajna pogajanja med Kitajsko in Združenimi državami. Staro diplomatsko pravilo, da se najprej ustvari zveza po horizontali. Ta (Rusija, ZDA) se je nevarno zamajala, če ne celo podrla, ko je z nastopom Kitajske prenaplo že zasijala morebitna premoč v vertikali.

Evropski levičarski komentatorji, prijatelji kitajske linije v svetovni politiki, radi ponavljajo, da komunistična Kitajska dejansko ne želi takojšnjega svetovnega spopada. Država, ki danes šteje baje že ok. 800 milijonov (Kitajska je edina država na svetu, ki ne pozna propagande za omejevanje rojstev), si želi še mnogo let miru na svetovni ravnini, ki ji je potreben, da z gverilskimi vojskami med manj razvitimi narodi Afrike in še posebej Južne Amerike zgradi lasten svetovni revolucionarni tabor. Kitajska je sicer ob Pacifiku, toda njena bodočnost ni na morju, torej v vojni z ZD, ampak po ogromnih ozemljih v Aziji, posebej v Sibiriji. Vsa kitajska zgodovina, cesarska in komunistična, pa je vsaj čustveno razkačena, če ne že razumsko razbeljena proti Rusiji, pa naj so bili v Moskvi na vrhu carji ali pa rdeči poglavarji s Stalinom in danes Kosyginom... Kadar je Stalin po zmagi Maocetunga kdaj javno sprejel tuje ambasadorje, se je naravnost zagrizeno in strupeno trudil prezirati in žaliti kitajskega komunističnega ambasadorja... In Azijec se pri tem ni niti najmanj razburjal, le vse si je zapomnil — po matematiki Orienta.

NEVARNOST ANARHIJE

Po letu 1945 je Evropa ostala razdeljena na dvoje — po krivdi Moskve, ker se ji je zdela slaba Evropa, posebej pa še razklana Nemčija boljše možnost za širjenje in pravo komunizma po vsem evropskem kontinentu. Azija je prav tako po letu 1945 ostala še naprej v krvi in požaru, in se še danes moskovska politika tam obeša na razvoj dogodkov v Vietnamu. In o vojski med južnim in severnim Vietnamom se pogosto moremo srečavati s sodbo, kako je Moskvi kar prav, da se tam razvija vojska, ker se s tem obrača kitajska nevarnost na Pacifik in proti ZDA, in ne proti ruskim področjem na azijskem kontinentu. Toda odslej bo moč Kitajske še naraščala in verjetno je konec dosedanjega ravnotežja med Moskvjo in Washingtonom — trenje med horizontalo in vertikalo bo gnalo svet v nevaren kaos, kakor so take konflikte v 18. stoletju razlagali.

In Evropa... Dosedanji svetovni konflikti so se rodili iz njenih ran, med prvo in drugo svetovno vojno je bilo miru samo za 21 let; po letu 1945 pa smo že sredi 22. leta. Položaj miru je danes slabši, kot je bil leta 1939, sloni le še na konici jedrnih bomb, ki se baje ne smejo sprožiti vsaj še nekaj let. Položaj se jo po vojski na Sinaju razčistil samo toliko, da o miru ne moreta več odločati samo dva; vedno močnejši bo vpliv Kitajske, in tam pri pogovorih ne bodo več odločali zgledi, nazori in pogoji evropske zgodovine ali samo naše evropske politične filozofije.

Ko se je Kosygin s Kube vračal v Moskvo, se je v Parizu srečal in pogovarjal z de Gaullem. Pri njem je ostal še kar na kosilu. Po konferencah je Kosygin moral nekaj povedati časnikarjem o uspehu razgovora. Dejal je: „Dobro, kaj naj vam rečem: ob krizi na Bližnjem vzhodu sva se zedinila v sklepu: ne vemo ne kod, ne kam...“

Čudne besede, ki se dajo pri Kosyginu razložiti s tem, da pri de Gaulle ni igral z odkritimi kartami. In de Gaulle: zunaj trde, da se je odločil za diplomatske metode kralja Ludvika XV in njegovega zunanjega ministra Choiseula, očeta teorij o horizontali in vertikali v mednarodnem ravnotežju. In za de Gaulle še govore, da mu je vedno pred očmi horizontala Pariz - Moskva... namesto one druge: Washington - Moskva.

Ob taki de Gaullovi „viziji“ je pa kar razumljivo, če je Kosygin priznal, da ne ve, ne kod, ne kam...